

Broedvogels op het strand bij Ballum op Ameland

Seizoen 2017

Johan Krol.

Nes, september 2017.

Gebiedsbeschrijving

Het strand tussen paal 4 en paal 11 op Ameland ontwikkelt zich erg dynamisch. Het betreft een van de meest dynamische delen van de Nederlandse kust. Dit is een gevolg van de aanlanding van een grote zandbank, afkomstig uit de ebdelta Bornrif. Deze is sinds eind tachtiger jaren van de vorige eeuw met de noordwestpunt van Ameland verheeld en beweegt sindsdien langs het strand in oostelijke richting (bijlage B). Waarschijnlijk geholpen door zandsuppleties op de westpunt vormen embryonale duintjes zich op het strand in het gebied tussen paal 4 en paal 11. Dit wordt afgewisseld met een groen strand en een ten noorden daarvan gelegen binnenbaai ter hoogte van paal 5,4 tot paal 7. Tevens komen kaalgestoven schelpenstrandjes voor.

Natura 2000 en strandbroeders

Strandbroedende vogels die in het kader van Natura2000 van belang zijn betreft Strandplevier¹(N2000 code A138) , Dwergstern²(N2000 code A195) en Bontbekplevier³(N2000 code A137). Deze broedvogels van onze kust hebben het erg moeilijk vanwege toegenomen menselijke activiteiten. De aantallen zijn inmiddels erg laag en het broedsucces is vaak ook onvoldoende. Veel recente informatie is terug te vinden op de website⁴ van Vogelbescherming Nederland waarin verslag wordt gedaan over een speciaal aan de strandbroeders gewijd symposium in 2016.

Voor Natura2000 dienen de drie soorten strandbroeders jaarlijks in kaart te worden gebracht waarbij tevens wordt gepoogd iets over het broedsucces vast te leggen. Tijdens een overleg op Ameland op 10-4-2017 is afgesproken dat het Natuurcentrum Ameland het strandgebied tussen paal 4 en 11 in de gaten gaat houden. Hier heeft in het verleden een enkele maal een bontbekplevier gebroed aan de duinvoet thv paal 8,4. Het afgelopen decennium zijn hier geen

¹ https://www.synbiosys.alterra.nl/Natura2000/documenten/profielen/vogels/Profiel_vogel_A138.pdf

² https://www.synbiosys.alterra.nl/Natura2000/documenten/profielen/vogels/Profiel_vogel_A195.pdf

³ https://www.synbiosys.alterra.nl/Natura2000/documenten/profielen/vogels/Profiel_vogel_A137.pdf

⁴ <https://www.vogelbescherming.nl/bescherming/wat-wij-doen/natuurgebieden/kust-en-duin/strandbroeders>

nesten van strandbroeders meer aangetroffen maar gezien de ontwikkeling van het gebied is een betere inventarisatie in 2017 afgesproken.

Broedresultaten

In bijlage A staan de data van veldbezoek en korte omschrijving van wat er werd aangetroffen. In het gedeelte tussen paal 7 en paal 11 zijn ook lage embryonale duintjes aanwezig maar hier werd slechts 1 broedpaar scholekster aangetroffen (figuur 1).

Figuur 1. Embryonale duintjes in het gebied thv paal 10,6 met nest van scholekster. (foto: Johan Krol)

Na half mei werden foeragerende en overvliegende noordse sterns en dwergsterns gezien boven het strand thv paal 6. Toen ook werd een nieuwe broedplaats ontdekt van meerdere soorten strandbroeders. Op 18 mei waren er reeds nesten met eieren aanwezig van kluut, noordse stern en dwergstern. In de week erna ontwikkelde zich dat tot een broedkolonie van ruim 180 nesten (tabel 1). Tevens werd thv. paal 5,6 een kleine kolonie van de stormmeeuw gevonden (figuur 3) en nadat het broedseizoen voor de strandbroeders was afgelopen (lees mislukt) vond er een vestiging van een nieuwe kleine kolonie van de lepelaar plaats op de noordrand van het groene strand (figuur 3). Ook de lepelaars waren niet succesvol maar dat is min of meer normaal bij een late vestiging van een nieuwe kleine kolonie.

Tabel 1. Aantallen nesten tijdens telling met telescoop op 30-5-17 door J.F. de Jong.

soort	aantal
Kluut	14
Noordse stern	121
Visdief	5
Dwergstern	42
Strandplevier	2
Scholekster	1

De kolonie strandbroeders betrof een elliptisch gebied van 270x460 m (omtrek 1220m, oppervlak 10 Ha) op het strand thv paal 6,6. De kluten en strandplevieren hadden een voorkeur voor een ondergestoven wintervloedmerk aan de NO-zijde. De dwergsterns vooral voor meer vlak strand met blootgestoven schelpen. De noordse sterns deels op het vlakke strand met schelpen en deels in embryonale duintjes aan de ZW-zijde van het koloniegebied (figuur 2 en 3).

Figuur 2. V.l.n.r. Dwergstern, Kluut en Noordse stern broedend. (foto Johan Krol)

Figuur 3. Locatieschets van broedlocaties (oranje lijn) 2017 en omringende gebied op Google Earth opname van 21-7-17.

Op 6 en 7 juni was er sprake van een pittige zomerstorm. Met name op 6 juni was er sprake van harde wind met veel stuifzand op grondniveau die het broedende vogels ongetwijfeld lastig heeft gemaakt (figuur 4). Op 7 juni was er nog steeds sprake van veel stuifzand en af en toe regen waardoor sommige broedende vogels veranderden in 'zandpoppen'. Op 7 juni steeg het water tot aan de kolonie maar er zijn geen of nauwelijks nesten aan de noordzijde weggespoeld.

De dwergsterns die aan de noordzijde in het losse zand hadden gebroed (± 20 nesten) waren na 7 juni vrijwel verdwenen door het stuifzand maar tenminste 10 paar begon een vervolgletsel aan de westzijde van de kolonie (figuur 3). Ondanks de barre omstandigheden wisten veel paren toch gewoon de eieren uit te broeden en met name in dagen rond 20 juni kwamen veel nesten van noordse stern uit (figuur 5). Van de andere soorten is dat niet geobserveerd omdat de kolonie alleen aan de buitenkant bekeken is.

Helaas verdwenen de jongen reeds snel en waren ze na enkele dagen weer verdwenen. Nooit is predatie door grote meeuwen (zilvermeeuw, kleine mantelmeeuw) geobserveerd en wel is

Figuur 4. Zomerstorm op 6 juni 2017. Op de achtergrond een beschermingsbord en daarachter het koloniegebied met veel stuifzand op grondniveau. (foto: Johan Krol) .

steeds gezien dat de noordse sterns zeer goed in staat waren een grote meeuw buiten het broedgebied te houden. Een enkele noordse stern was veelal in staat om een grote meeuw tot ver buiten het broedgebied 'weg te brengen'. Nooit is het voeren van de jongen met visjes gezien. Daarom bestaat de indruk dat voedselgebrek de oorzaak is van het mislukken van alle broedsels. In die zin dat wel de eieren uitkwamen maar dat er geen jongen groot zijn geworden. Dat geldt voor alle soorten. De kluten hebben wel enkele jongen tot ongeveer een week oud gehad maar er zijn geen grotere jongen gezien. Kleine sterns als noordse stern, visdief en dwergstern hebben relatief rustiger water nodig dan de branding van de Noordzee. Maar mogelijk hebben ze in het zeegebied direct ten noorden van de kolonie rustige omstandigheden met voldoende voedsel gevonden aan het begin van het broedseizoen. Hier landt een nieuwe zandbank aan (zie bijlage B) en tussen het strand en de zandbank was met name tijdens laagwater een soort rustige lagune beschikbaar. Het kan zijn dat de voedselomstandigheden (kleine visjes) na half juni toen de jongen uitkwamen volstrekt onvoldoende was in dit gebied. Het feit dat alle vogels ook snel na afloop van het broedseizoen vertrokken waren wijst in die richting.

Figuur 5. Noordse sternpaar met eendagskuiken en rechts kuiken van noordse stern van enkele dagen oud. Voor het kuiken ligt een vers mosseltje wat 'vreemd' overkomt bij een kuiken dat kleine visjes moet eten. (foto: Johan Krol).

Bescherming

Omdat al snel na het begin van het broeden duidelijk was dat wandelaars, veelal met honden en soms ook voertuigen of paarden het broedgebied doorkruisten is geprobeerd om zo snel mogelijk de kolonie met een ring van waarschuwborden te markeren. Daarvoor is een bord ontworpen dat is geprint op A4 formaat en is geplastificeerd en op een houten achtergrond geniet (figuur 6). Op 26 mei zijn 36 borden rond de kolonie geplaatst (figuur 6) en bij de strandovergang bij het paviljoen van Ballum is een A3 informatiepaneel geplaatst. Alhoewel er wel een enkele maal aan sporen in het zand is gezien dat een wandelaar of twee paarden de borden voorbij zijn gelopen bestaat de indruk dat de borden goed zijn gerespecteerd. Wandelaars die tijdens een veldbezoek zijn gesproken waren zonder uitzondering onder de indruk van dit prachtige natuurfenomeen en vonden een bebording een logisch iets. Het ontbreken van broedresultaat moet gezocht worden in de voedsielecologie en niet in de werking van de beschermingsborden.

Figuur 6. Waarschuwbord waarvan 36 stuks de kolonie hebben gemarkerd. Rechts het plaatsen van de borden op 26 mei.

Toekomst

Voorgesteld wordt om in 2018 op eenzelfde wijze hetzelfde gebied te inventariseren en te beschermen indien er weer strandbroeders worden aangetroffen. Het ontbreken van broedresultaat is wel zorgelijk. Voedsielecologie is een ingewikkeld samenspel van factoren maar meer observaties aan het foerageergedrag (waar en welk voedsel) gedurende het broedseizoen zou wenselijk zijn.

Johan Krol
Natuurcentrum Ameland
Postbox 60
NL9163ZM Nes Ameland
Mail: natuurcentrum.jkrol@planet.nl
Phone: (+)31 0519542737
Mobile: (+)31 0651932645

Bijlage A. Logboek van inventarisatie en monitoring strandbroeders bij Ballum in 2017.

Datum	Werkomschrijving	opmerking
10-4-2017	Overleg bij RWS	
18-5-2017	Inventarisatie strand	Nesten SM, NS, DS, KL aanwezig thv paal 6,6. eerste nesten met eieren
20-5-2017	Inventarisatie strand	Kolonie thv paal 6,6 aanwezig. >100 nesten al
23-5-2017	strand ballum veldbezoek met sbb	Jeep rijdt dwars door nesten. Dringend bebording nodig.
24-5-2017	maken en lamineren 40 tekstborden	
26-5-2017	maken 40 borden op paal	
26-5-2017	plaatsen 36 borden op strand en 1 bij overgang	
27-5-2017	strand ballum veldbezoek	alles ok
30-5-2017	Overleg bebording bij RWS	veldbezoek met RWS/VWH
Telling J.F. de Jong	met telescoop	KL14, NS121, VD5, DS42, SP2, SE1
2-6-2017	strand ballum veldbezoek	telling stormmeeuw. 14 nesten thv pl 5,6
6-6-2017	strand ballum veldbezoek	controle bij storm
7-6-2017	strand ballum veldbezoek	controle bij storm. Water bereikt nesten net niet. Wel veel stuifzand treft vogels op nest
11-6-2017	strand ballum veldbezoek	telling met kijker. Veel DS weggestoven en vervolg aan WZ kolonie
14-6-2017	strand ballum veldbezoek	alles ok
17-6-2017	strand ballum veldbezoek	alles ok
18-6-2017	strand ballum veldbezoek	alles ok
19-6-2018	strand ballum veldbezoek	kleine jongen NS. Rond deze datum veel nesten uit maar jongen snel weer weg
26-6-2017	veldbezoek door kolonie	2x strandplev 3 ei. Geen jongen
27-6-2017	strand ballum veldbezoek	1x strandplev. Geen jongen
28-6-2017	strand ballum veldbezoek	weinig nesten nog. Geen jongen
29-6-2017	strand ballum veldbezoek	strandplev leeg. Seizoen voorbij. Lepelaar GS begint. 1x3 ei
9-7-2016	lepelaar bezoek	1x1 ei, 1x2 ei, 2x3 ei
13-7-2017	strand ballum veldbezoek	geen strandbroeders meer aanwezig! Alles vertrokken
25-7-2016	lepelaar bezoek	1x3p, 2x3 ei, 1x2 ei
14-8-2017	lepelaar bezoek	alle nesten leeg. Mislukte poging van nieuwe kolonie

Bijlage B. Dynamiek van het strand bij Ballum 2005-2017 op Google Earth beeld.

